

Laadittu 27.3.2008
Päivitetty 30.11.2021

Laatija:
Maakunnallinen
toimeentulotuen
ohjeistoryhmä

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän toimeentulotuen soveltamisohje

Sisällys

1. Toimeentulotuen yleiset perusteet.....	3
1.1 Säännökset	3
1.2 Viranhaltijoiden päätösvalta toimeentulotuen	3
1.3 Oikeus toimeentulotukeen ja toimeentulotuen hakemismenettely	3
1.4 Toimeentulotukihakemuksen käsittelyaika	5
1.5 Toimeentulotuen takaisinperintä	6
2. Muutoksenhaku	7
2.1 Itseoikaisu	7
2.2 Oikaisuvaatimus	7
2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen yksilöasiainjaosto	7
2.4 Pohjois-Suomen hallinto-oikeus	7
2.5 Korkein hallinto-oikeus	7
3. Täydentävä toimeentulotuki	8
3.1 Yleistä	8
3.2 Käsitelmääritelmiä	8
3.3 Lasten harrastusmenot pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle	8
3.4 Aikuisten harrastusmenot pitkäaikaisen (yli 6 kk) toimeentulotuen saajalle	9
3.5 Lasten tarvikkeet pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle	9
3.6 Opiskelukustannukset pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle	9
3.7 Hautauskustannukset	10
3.8 Kodin irtaimisto	12
3.9 Kodinkoneet pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle	12
3.10 Romanivaatetus pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle	12
3.11 Asiointimatkat	12
3.12 Edunvalvontapalkkio	13
3.13 Silmälasit	13
3.14 TYP-matkoista aiheutuvat matkakustannukset	13
3.15 Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus	14
3.16 Palveluasumisen ateriapalvelu-, pyykki- ja siivousmaksut	14
3.17 Palvelumaksu/peruspalvelumaksu	14
3.18 Ravintomenot	14
3.19 Erityisruokavaliosta johtuvat tavanomaista suuremmat ravintokulut	15
3.20 Ehkäisy	15
3.21 Terveystuotomenot ja lääkekulut	15
3.22 Päihdekuntoutuksen asiakasmaksu	15
3.23 Sosiaalihuollon virkistys- ja lomatoiminnan tukeminen	15
3.24 Toimeentulotuen myöntäminen kasvomaskeihin	16
3.25 Vangin täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuen käsittely	16
4. Ehkäisevä toimeentulotuki.....	16

1. Toimeentulotuen yleiset perusteet

1.1 Säännökset

Toimeentulotukiasian käsittelyssä on huomioitava seuraavat keskeiset säännökset muutoksineen:

Suomen perustuslaki (731/1999)

Laki toimeentulotuesta 1412/1997 muutoksineen

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta 815/2015

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Hallintolaki 434/2003

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 812/2000

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001

Laki lapsen elatuksesta 704/1975

Avoliittolaki 234/1929 muutoksineen

Laki sosiaalisesta luototuksesta 1133/2001

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010

Sosiaali- ja terveysministeriön opas toimeentulotuen soveltajille 2013:4

Säännösten ohella kunnilla on mahdollisuus antaa omia soveltamisohjeita täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Näiden ohjeiden osalta tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ne eivät saa rajoittaa viranhaltijoiden harkintaa päätettäessä perheen tai yksilön oikeudesta toimeentulotukeen ja ne eivät voi muutoinkaan olla ristiriidassa lainsäädännön kanssa. Ohjeiden tarkoituksena on korostaa yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän alueella. Ohjeilla ei voida sivuuttaa lain säännöksiä.

1.2 Viranhaltijoiden päätösvalta toimeentulotuesta

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä on määritelty viranhaltijoiden oikeudet päättää täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Toimistosihteerillä on oikeus päättää täydentävästä toimeentulotuesta siltä osin, kuten asiasta on ohjeistettu toimeentulotuen soveltamisohjeissa.

Sosiaalityöntekijällä, sosiaaliohjaajalla sekä johtavalla sosiaalityöntekijällä on edellä mainitun lisäksi oikeus päättää toimeentulotuen hakijan yksilölliseen elämäntilanteeseen liittyvään harkintaan perustuvan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisestä.

1.3 Oikeus toimeentulotukeen ja toimeentulotuen hakemismenettely

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimentulo.

Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan sekä puolisonsa ja alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta (avioliittolaki 234/1929, laki lapsen elatuksesta 704/1975).

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi. (Toimeentulotukilaki 2 a §).

Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa, eikä voi saada toimeentuloaan ansiotyöllään, yritys- tai ammattitoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien etuuksien avulla, muista tuloistaan ja varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Toimeentulotuki koostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Perustoimeentulotuki muodostuu perusosasta ja perusmenoista.

Perusosalla katetaan

- ravintomenot
- vaatemenot
- vähäiset terveydenhuoltomenot
- henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat menot
- paikallisliikenteen käyttö
- sanomalehden tilaus
- puhelimen ja tietoliikenteen käyttö
- harrastus- ja virkistystoiminta
- vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot (esim. viivästys- ja perintäkulut sekä lainojen- ja luottojen lyhennykset).

Perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruusina huomioon

- asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot
- taloussähköstä aiheutuvat menot
- kotivakuutusmaksu
- muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot
- lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot
- lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin kuin ne perustuvat kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vahvistaman sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen
- välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasikirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

Perustoimeentulotuki haetaan Kansaneläkelaitokselta (Kela) ja sitä koskevat ohjeet ovat luettavissa www.kela.fi.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä käsittelee täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen. **Ennen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemista on haettava perustoimeentulotuki Kelasta.**

Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea Kelalle jätettävän perustoimeentulotukihakemuksen yhteydessä ilmoittamalla siitä hakemuksessa. Asiakkaan tulee pyytää, että Kela siirtää hakemuksen sosiaalitoimistoon. Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea myös suoraan sosiaalitoimistosta kirjallisesti tai sähköisesti. Hakemuslomakkeita saa sosiaalitoimistoista. Pyydettyessä lomake voidaan postittaa hakijalle. Lomake on saatavilla sekä täytettävissä myös verkossa <http://sote.kainuu.fi>

Perustoimeentulotuki koostuu perusosasta sekä muista perusmenoista, joita ovat muun muassa vuokra, yhtiövastike, lämmityskustannukset, vesimaksu, asuntolainan korot, taloussähkö, terveydenhuoltokulut, asunnon vuokravakuus, sähkövakuus, muuttokustannukset ja lasten päivähoitomaksut. Näihin menoihin toimeentulotukea haetaan Kelalta.

Täydentävän toimeentulotuen menoja ovat muun muassa lasten suuret harrastusmenot, lastenvaunut ja -rattaat, hautajaiskulut, opiskelukustannukset, kodin irtaimisto ja romanivaatteet.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen edellyttää asiakkaan elämäntilanteen tarkempaa kartoitusta ja tuen myöntämisen tulee perustua suunnitelmaan. Tuki on tilannekohtaista ja kertaluonteista.

Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea Kainuun sotesta myös sähköisesti. Sähköistä asiointia varten tarvitaan verkkopankkitunnukset, mobiilivarmenne tai varmennekortti kirjautumista varten.

Toimeentulotukea haetaan: <https://sote.easiointi.fi/fi/web/kainuu-sos>.

Sähköistä hakemusta voi täydentää Kainuun soten sähköisen asiointipalvelun eli Omasoten kautta www.omasote.kainuu.fi.

Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa on annettava viranomaiselle kaikki ne tiedot, joita viranomainen tarvitsee toimeentulotuen tarpeen arvioimiseksi. Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai hakemus voidaan joutua hylkäämään. Hakemuksen käsittelyä varten asiakkaalta, hänen puolisoiltaan ja alaikäisiltä lapsiltaan tarvitaan tiliotteet kaikista käytettävissä olevista tileistään. Tiliotteet on toimitettava kahdelta (2) hakemiskuukautta edeltävältä kuukaudelta. Käytettävissä olevat varat kuten säästöt, arvopaperit, osakkeet ja muu helposti realisoitavissa oleva varallisuus otetaan huomioon toimeentulotukea määritettäessä. (Toimeentulotukilaki 17 §: Tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuus.)

1.4 Toimeentulotukihakemuksen käsittelyaika

Toimeentulotukilain 14 a §:n mukaan toimeentulotukihakemus on käsiteltävä viimeistään seitsemäntenä (7) arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Puutteellinen hakemus keskeyttää aina hakemuksen käsittelyn. Hakemukset käsitellään saapumisjärjestyksessä.

Hakemuksen ollessa puutteellinen, asiakkaalle lähetetään lisäselvityspyyntö, jossa pyydetään toimittamaan puuttuvat liitteet määräaikaan mennessä. Jos pyydettyjä liitteitä ei toimiteta, toimeentulotukioikeutta ei voida selvittää ja toimeentulotuesta voidaan tehdä hylkäävä päätös. Kun pyydetty liitteet toimitetaan määräaikaan mennessä, on päätös tehtävä seitsemän (7) arkipäivän kuluessa liitteiden toimittamispäivästä.

Toimeentulotuki maksetaan hakijan pankkitilille tai annetaan maksusitoumuksena. Toimeentulotuki on pankista riippuen asiakkaan käytettävissä 1–2 päivän kuluessa päätöksessä ilmoitetusta maksupäivästä.

1.5 Toimeentulotuen takaisinperintä

Toimeentulotuki tai osa siitä voidaan periä takaisin. Päätös tehdään yhtäaikaaisesti toimeentulotukipäätöksen kanssa. Perintä voidaan tehdä tulossa olevaa etuutta vastaan, jolloin etuuden maksaja suorittaa etuuden Kainuun sotelle ja Kainuun sote palauttaa mahdollisen liikaa perityn osuuden hakijalle. Mikäli hakijalla on kiinteää varallisuutta, mutta se ei ole hänen käytettävissään, toimeentulotukea myönnetään pääsääntöisesti perinnällä tätä varallisuutta vastaan, mikäli se katsotaan kohtuulliseksi. (Toimeentulotukilaki 21 § ja 23 §)

2. Muutoksenhaku

2.1 Itseoikaisu

Asiakkaan huomaama virhe voidaan korjata itseoikaisuna, jos päätös on perustunut lasku- tai kirjoitusvirheeseen tai asiakkaan tilanne on muuttunut.

2.2 Oikaisuvaatimus

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen yksilöasiainjaostolle, jos hän kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan sitä vaatii. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi. Määräaikaa laskettaessa ei tiedoksisaantipäivää lueta määräaikaan. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Päätös, johon muutosta haetaan, on liitettävä muutosvaatimukseen. Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa myös postitse ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä. Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä myös telekopiona tai sähköpostilla lähettäjän omalla vastuulla.

2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen yksilöasiainjaosto

Oikaisuvaatimuksen yksilöasiainjaostolle valmistelee ja esittelee aikuissosiaalipalveluiden vastuualuepäällikkö. Yksilöasiainjaosto voi pitää ennallaan viranhaltijan tekemän päätöksen tai muuttaa sitä tai se voi palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi.

2.4 Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Asiakas voi hakea muutosta yksilöhuoltojaoston päätökseen hallintovalituksella 30 päivän kuluessa jättämällä valituskirjeensä suoraan hallinto-oikeudelle tai hän voi antaa myös yksilöasiainjaostolle eteenpäin toimitettavaksi.

2.5 Korkein hallinto-oikeus

Hallinto-oikeuden ratkaisusta voi sekä asiakas että Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallitus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

3. Täydentävä toimeentulotuki

3.1 Yleistä

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) ja laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta 815/2015 7 c §:

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen asiakkuutta, jatkuvaa pienituloisuutta, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

Tarpeenmukaista täydentävää toimeentulotukea voidaan pääsääntöisesti myöntää toistuvais- ja pitkäaikaisasiakkaille sekä muille pienituloisille asiakkaan toimittamaan toimeentulotukihakemukseen ja muihin selvityksiin perustuen, mikäli hakijalla muutoin on oikeus toimeentulotukeen ja ratkaisu edesauttaa henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista vastaisuudessa.

Täydentävän toimeentulotuen menoja ovat mm. lasten suuret harrastusmenot, lastenvaunut ja -rattaat, hautajaiskulut, opiskelukustannukset, kodin irtaimisto ja romanivaatteet.

3.2 Käsitelmääritelmiä

Pitkäaikainen toimeentulotuen saaja

- on saanut yli kuusi kuukautta toimeentulotukea

Tilapäinen toimeentulotuen saaja

- on saanut alle kuusi kuukautta toimeentulotukea

3.3 Lasten harrastusmenot pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle

Harrastusmenot kuuluvat ensisijaisesti perustoimeentulotuella katettaviin menoihin. Ensisijaisesti suositellaan kaupungin tai kunnan ilmaisia harrastusmahdollisuuksia. Pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle voidaan joissakin tilanteissa myöntää täydentävää toimeentulotukea lasten harrastusmenoihin. Tukea voidaan myöntää esimerkiksi suksiin, luistimiin, polkupyörään ja kerho- ja seuramaksuihin.

Lasten harrastusmenoihin tukea voidaan myöntää enintään 250 euroa/vuosi/lapsi. Tuki myönnetään kuittia vastaan tai maksusitoumuksena. Tukea harrastusmenoihin myönnetään vain lapsen lähivuoltajalle.

Vaatteet ja kengät sisältyvät perusosalla katettaviin menoihin eikä niihin myönnetä täydentävää toimeentulotukea harrastusmenona. Poikkeuksena urheilulajisidonnaiset jalkineet ja seura-asut.

3.4 Aikuisten harrastusmenot pitkäaikaisen (yli 6 kk) toimeentulotuen saajalle

Harrastusmenot sisältyvät Kelan myöntämän toimeentulotuen perusosaan, jonka vuoksi aikuisen harrastusmenoihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea vain erityisin perustein. Näitä erityisiä perusteita ovat:

- pitkäaikainen vähävaraisuus
- asiakkaan päihde- tai mielenterveyskuntoutumisen edistäminen tai
- fyysisen sairauden hoitaminen tai kuntoutumisen edistäminen

Aikuisten harrastusmenoihin voidaan myöntää toimeentulotukea enintään 100 euroa/vuosi maksusitoumuksena tai laskua vastaan suoraan laskuttajalle.

Lisäksi voidaan erityisin ja yksilöllisin perustein myöntää täydentävää toimeentulotukea muuhun terveyttä ja toimintakykyä edistävään toimintaan, joka on kirjattu asiakkaan asiakassuunnitelmaan. Kainuussa on käytössä pienituloisille henkilöille/perheille Kaikukortti, jota voi käyttää kulttuuriharrastuksiin. Kaikukortti on ilmainen ja sen voi saada oman kunnan sosiaalitoimesta.

Vaatteet ja kengät sisältyvät perusosalla katettaviin menoihin eikä niihin myönnetä täydentävää toimeentulotukea harrastusmenona. Poikkeuksena urheilulajisidonnaiset jalkineet ja seura-asut.

3.5 Lasten tarvikkeet pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle

Lasten tarvikkeet kuuluvat ensisijaisesti perustoimeentulotuella katettaviin menoihin.

Perheeseen syntyvälle ensimmäiselle lapselle voidaan myöntää tukea tarvikkeisiin, joita perhe ei ole pystynyt muulla tavoin hankkimaan. Toimeentulotukea voidaan myöntää kustannusarvioon perustuen enintään seuraavasti:

- yhdistelmävaunut 190 euroa
- lastenrattaat 85 euroa
- lastenvaunut 120 euroa
- lapsen pinnasänky 85 euroa
- patja 30 euroa
- lapsen välttämättömät muut tarvikkeet 100 euroa.

Lisäksi pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle voidaan kertaluonteisesti myöntää toimeentulotukea muiden lasten välttämättömiin hankintoihin enintään seuraavasti:

- lapsen sänky 100 euroa
- patja 40 euroa
- koulupöytä 50 euroa
- tuoli 30 euroa.

Tuki myönnetään maksettua kuittia vastaan tai maksusitoumuksena.

3.6 Opiskelukustannukset pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle

Oppivelvollisuus laajentui 1.8.2021. Toisen asteen opinnot ovat maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille.

Laadittu 27.3.2008
Päivitetty 30.11.2021

Laatija:
Maakunnallinen
toimeentulotuen
ohjeistoryhmä

Oppivelvollisuuden laajeneminen koskee nuoria, jotka päättävät peruskouluopintonsa vuonna 2021 tai sen jälkeen. Muutokset tulevat voimaan ikäluokka kerrallaan. Ensimmäinen laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluva ikäluokka on vuonna 2021 peruskouluopintonsa päättävät opiskelijat. Ennen tätä peruskoulunsa päättäneet opiskelijat eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin.

Opiskelijan ensisijainen tukimuoto on opintotuki, joka koostuu opintorahasta, opintolainasta ja asumistuesta. Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta.

Tutkinnon suorittamisen kannalta pakollisiin, oppilaitoksen vaatimiin oppikirjoihin ja tarvikkeisiin voidaan tarveharkintaan perustuen kokonaan tai kohtuullisilta osin kuuttia vastaan myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, ellei hakijalla ole muuta ensisijaista tapaa rahoittaa menoja.

1.8.2019 alkaen lukiolaiset ja ammattiin opiskelevat voivat saada Kelasta oppimateriaalilisää 46,80 euroa/kk, jos vanhempien tulot ovat enintään 41 100 euroa vuodessa. Välttämättömiä opiskelukustannuksia ovat esimerkiksi turvakengät, työvälineet, kirjat, tutkintomaksut, tarvike- ja materiaalimaksut ja erityiset työvaatteet harjoittelua varten. Oppilaitokselta on aina pyydettävä virallinen todistus hankinnan pakollisuudesta.

Mikäli tietokone ei kuulu oppilaitoksen kustannettaviin opetusvälineisiin ja se on opinnoissa välttämätön, eikä oppilas saa muuta ensisijaista rahoitusta hankintaan, tukea voidaan myöntää enintään 300 euroa kertaluonteisesti kuuttia vastaan. Pääsääntöisesti tukea myönnetään vain, jos hakijalla ei ole aiempaa ammattitutkintoa. Tietokoneeseen voidaan myöntää toimeentulotukea myös muille kuin opiskelijoille (perusteena vammaisuus, sairaus) enintään 300 euroa kertaluonteisesti. Hakijalla tulee olla todistettavasti sairausperuste.

Lukiolaisen pitkän matematiikan välttämättömään laskimeen voidaan myöntää edellä mainituilla perusteilla 100 euroa.

Pääsykokeisiin liittyviin maksuihin sekä niihin liittyviin mahdollisiin matkakustannuksiin voidaan asiakassuunnitelman mukaisesti myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea kohtuullisilta osin ja edullisimman vaihtoehdon mukaisesti. Pääsääntöisesti tukea myönnetään vain, jos hakijalla ei ole aiempaa ammattitutkintoa. Menot huomioidaan pääsääntöisesti jälkikäteen kuuttia vastaan. Mikäli hakija on tuloton, voidaan kulut myöntää etukäteen rahana tai maksusitoumuksena.

Sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja voi tehdä päätöksen harkinnalla seuraavista kuluista: Työlupakortit (ammattioikeuksien ylläpito) kuten tilityökortti, hygieniapassi, järjestyksen-valvojakortti, lääkelupa jne. sekä ammattitutkintoon liittyvät lupamaksut ja lääkärintodistusmaksu voidaan myöntää työllistymistä tukevana etuutena. Myöntö maksusitoumuksena tai laskua tai kuuttia vastaan. Kustannusarvio on esitettävä hakemuksen liitteenä.

3.7 Hautauskustannukset

Yleistä

Ennen hautauksen järjestämistä tulee olla yhteydessä vainajan asuinkunnan sosiaalitoimistoon. Vainajalta jääneet käteisvarat ja hänen pankkitileillä olevat varat tulee ensisijaisesti käyttää kohtuullisten hautauskulujen maksamiseen. Tarvittaessa muut kuin hautauslaskut voi ilmoittaa perukirjaan velkoina. Perunkirjoitukseen ja perukirjaan liittyvissä asioissa voi olla yhteydessä oikeusaputoimistoon <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/yhteystiedot.html>

Hautaamisesta aiheutuviin välttämättömiin kuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea, jos kuolinpesän varat eivät riitä kattamaan hautauskuluja. Hautauslaskujen maksuajoista voi neuvotella tarvittaessa hautaustoimiston kanssa. Leskellä on elatusvelvollisuus.

Omaiset eivät pääsääntöisesti vastaa vainajan veloista, mikäli kuolinpesän varat eivät riitä velkoihin, mutta kuolinpesän lukuun tekemästään velasta omaiset tilaajana vastaavat, esimerkiksi hautauskustannuksista. (Perintökaari 21.luku, 1 § ja Perintökaari 21.luku, 4 §).

Hakeminen

Toimeentulotukea haetaan toimeentulotukihakemuslomakkeella, joita on saatavana kuntien sosiaalitoimistoista ja kuntayhtymän Internet -sivuilta. Hakemus tehdään kirjallisesti vainajan nimellä. Hakemukseen tulee merkitä hautauksen järjestelyistä huolehtivan henkilön nimi, osoite ja puhelinnumero sekä tilinumero, jolle mahdollinen toimeentulotuki maksetaan. Hakemus toimitetaan vainajan asuinpaikkakunnan sosiaalitoimistoon.

Hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa perukirja, mikäli se on tehty ennen hautausavustuksen hakemista, laskut hautauskustannuksista ja selvitykset mahdollisista muista hautausavustuksen myöntäjistä (henkivakuutus, liikennevakuutus, valtiokonttori, ammattiyhdistys, potilas- ja vammaisjärjestöt, työnantajan ryhmähenkivakuutus).

Lesken tuloista ja varoista on toimitettava tiliotteet kahden hakemisajankohtaa edeltävän kuukauden ajalta. Toimeentulotukea määritettäessä laskelmassa otetaan huomioon kuolinpesän varat ja lesken tulot ja varat.

Hakemuksen käsittely

- Mikäli vainaja on ollut oikeutettu Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen, myönnetään maksusitoumus hautauskustannuksiin tämän ohjeen mukaisin enimmäishinnoin. Vainajalla tulee ollut olla toimeentulotukioikeus kuolin kuukautena tai sitä edellisenä kuukautena.
- Mikäli vainaja ei ole ollut perustoimeentulotuen saajana eikä hautausta ole vielä toimitettu, kuolinpesän varat tutkitaan vainajan kuolinpäivänsaldo tiliotteelta ja mahdollisen aviopuolison ja verotustodistuksen perusteella. Jos tilillä ei ole varoja tai nopeasti realisoitavaa omaisuutta, myönnetään maksusitoumus hautaukseen ilman takaisinperintää. Jos varallisuutta on, mutta se ei ole nopeasti realisoitavaa, myönnetään hautaus takaisinperintäpäätöksellä. Jälkimmäisessä tapauksessa omaisia pyydetään toimittamaan perukirja jälkikäteen mahdollista takaisinperintää varten. Puolison tiliotteiden saldosta vähennetään kuukauden vakinaiset menot, mahdollinen ylimenevä osuus katsotaan varoiksi.
- Mikäli hautausavustusta haetaan vasta perunkirjoituksen jälkeen, perukirja pyydetään ja hautausavustuspäätös tehdään sen perusteella

Hautausasia käsitellään pääsääntöisesti perunkirjoituksen jälkeen ja mahdollinen tuki myönnetään maksusitoumuksena.

Huomioitavat menot

Hautausmenoina huomioidaan arkku, urna, tuhkaus, arkkuun huolto, vainajan kuljetus hautaustoimiston laskun mukaan, tarvittaessa kantaja/apumies, arkkukukka, hautapaikkamaksu ja seurakunnan kulut

lukuun ottamatta haudan hoitamisesta aiheutuvia kuluja. Vainajan kuljetuksesta hyväksytään vain välttämättömät kustannukset enintään 90 e 100 kilometriin asti ja ylimeneviltä kilometreiltä yksi (1) e/km. Jos vainaja halutaan haudata muualle kuin kotipaikkakunnalle, kustannusten korvaamista harkitaan erikseen.

Hyväksyttävät enimmäishinnat (sis. alv) hautauskustannuksille ovat seuraavat:

- arkku 300 euroa
- arkkuun huoltaminen (sisältää vaatetuksen) 60 euroa
- apumies/ kantaja 40 euroa
- urna 70 euroa
- arkkukukka 30 euroa.

Kuolinilmoitus, muistotilaisuus ja hautakivi eivät sisälly huomioitaviin menoihin. Hautajaisiin osallistuvan, toimeentulotukeen oikeutetun lähiomaisen kukkalaitteeseen voidaan myöntää enintään 30 euroa. Lähiomaisia ovat vainajan puoliso, vanhemmat, lapset, sisaret ja isovanhemmat.

3.8 Kodin irtaimisto

Jos hakijalla ei muuttaessaan ole ollenkaan irtaimistoa ja kodin tarvikkeita, välttämättömiin hankintoihin voidaan myöntää kertaluonteisesti enintään 250 euroa, mikäli hakijalla ei ole muuta keinoa hankkia irtaimistoa. Välttämättömiä hankintoja ovat patja, sänky, pöytä, tuolit sekä ruokailuvälineet. Välttämättömät kodin irtaimiston hankkimisesta aiheutuvat menot myönnetään pääsääntöisesti maksusitoumuksena. Kodin irtaimisto hankitaan pääsääntöisesti käytettynä.

3.9 Kodinkoneet pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle

Pyykinpesukoneeseen voidaan myöntää erityisessä tilanteessa lapsiperheelle enintään 350 euroa, jos perheen käytettävissä ei ole yleistä pesukonetta (esim. taloyhtiössä ei ole pesukonetta). Yksinasuvalle hakijalle pyykkikoneeseen voidaan myöntää toimeentulotukea enintään 200 euroa, jos käytettävissä ei ole yleistä pesukonetta (esim. taloyhtiössä ei ole pesukonetta) tai asiakkaalla on todistettavasti jokin sairauseruste. Pyykkikone voidaan myöntää enintään viiden (5) vuoden välein.

Jääkaappiin voidaan myöntää enintään 280 euroa ja lieteen enintään 350 euroa omakotitalossa tai niissä taloyhtiöissä, joissa liesi ja jääkaappi eivät kuulu asunnon vakiovarusteisiin.

Tuki kodinkoneisiin myönnetään maksusitoumuksena Kainuun sotien kilpailuttamaan sopimusliikkeen, joka on tällä hetkellä Gigantti Oy (sopimuskausi 1.8.2018 - 31.7.2021, optio 1.8.21 - 31.7.22).

3.10 Romanivaatetus pitkäaikaisen toimeentulotuen (yli 6 kk) saajalle

Romaninaisen hameeseen voidaan myöntää enintään 470 euroa kahden vuoden välein. Tuki myönnetään maksusitoumuksena. Romanihameen korjaukseen ei myönnetä toimeentulotukea. Muu vaatetus sisältyy perusosalla katettaviin menoihin. Perustoimeentulotuki tulee olla haettuna Kelalta ennen kuin romanihameesta voidaan tehdä päätös.

3.11 Asiointimatkat

Postiosoite PL 400 87070 Kainuu	Puhelin 08 61561/vaihde Faksi 08 6155 4270	Pankki FI0881199710008972	Sähköposti kirjaamo@kainuu.fi etunimi.sukunimi@kainuu.fi	Internet www.kainuu.fi	Y-tunnus 2496986-0
--	--	-------------------------------------	---	----------------------------------	------------------------------

Laadittu 27.3.2008
Päivitetty 30.11.2021

Laatija:
Maakunnallinen
toimeentulotuen
ohjeistoryhmä

Asiointimatkat otetaan huomioon 15 km ylittävältä yhdensuuntaiselta matkalta 0,25 euroa/km lähimpään mahdolliseen asiointipisteeseen (myös kauppa-auto). Asiointimatka huomioidaan korkeintaan kerran viikossa/talous ruokaostosten vuoksi. Muut asiointimatkat (posti, pankki, verotoimisto, sosiaalitoimisto yms.) on yhteen sovitettava työmatkojen, lasten tapaamismatkojen yms. kanssa ja huomioidaan tosiasiallisten käyntien perusteella korkeintaan kerran kuussa. Linja-autolla matkustavalle huomioidaan koko linja-autolipun hinta, ei vähennetä omavastuuta. Asiakkaan on ensin selvitettävä oikeus perustoimeentulotukeen Kelasta.

3.12 Edunvalvontapalkkio

Edunvalvojan palkkio, edunvalvontahakemusmaksu, lupa-asioiden käsittelymaksu, oikeudenkäyntimaksu ja maistraatin tilintarkastusmaksu huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona. Toimeentulotuki maksetaan edunvalvojan tilille, ei päämiehelle. Perustoimeentulotukioikeus on ensin selvittävä Kelasta.

3.13 Silmälasit

Ennen silmälasien hankintaa tulee olla yhteydessä Kelaan.

Silmälasit kuuluvat perustoimeentulotuella korvattaviin menoihin eli niihin on ensisijaisesti haettava toimeentulotukea Kelasta. Pääsääntöisesti silmälasihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Erityistilanteissa ja erityisin perustein silmälasihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea. Tällöin hyväksyttävät enimmäishinnat ovat:
linssit (2 kpl) enintään 150 euroa (sis. alv) ja sangat enintään 60 euroa (sis. alv).

Enimmäishintojen ylimenevän osan maksaa asiakas.

Silmälääkärin palkkio on Kelan perustoimeentulotuella katettava terveydenhuollon meno, siihen ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Silmälasien ostopaikka on asiakkaan vapaasti valittavissa.

3.14 TYP-matkoista aiheutuvat matkakustannukset

Mikäli asiakas on ohjattu työllistymistä edistävään monialainen yhteispalvelu Kainuun TYP:een ja mikäli asiakkaalle syntyy oikeus perustoimeentulotukeen, voidaan matkakulut korvata täydentävästä toimeentulotuesta. TYP:een ohjattu asiakas on moniammatillisen tuen tarpeessa. TYP-palvelu on velvoittavaa eli jos asiakas ei saavu varatulle ajalle, voidaan työmarkkinatuki evätä.

Asiakkaan tulee ensin selvittää oikeus perustoimeentulotukeen Kelasta. Hakemus saapuu kuntaan joko Kelan siirtämänä tai suoraan asiakkaalta.

TYP asiakkuus, sovitut käynnit, käyntien toteutuminen ja asiakassuunnitelma näkyvät asiakastietojärjestelmässä. Työntekijä voi tarvittaessa selvittää asiakkaan tilannetta yhteistyössä TYP-työntekijän kanssa. Näiden pohjalta voi tehdä päätöksen esimerkiksi puolen vuoden ajalle. Päätöksessä todetaan, että asiakkaalle myönnetään sovitulla ajoilla TYP:ssa käymisestä aiheutuvat matkakulut edullisimman

kulkuneuvon mukaan niinä kuukausina, jolloin asiakkaalle syntyy perustoimeentulotukioikeus. Toimistos sihteeri voi hoitaa maksatuksen, kun asiakas toimittaa tositteen matkakuluista.

3.15 Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus

Asiakkaan on ensin selvitettävä oikeus perustoimeentulotukeen Kelasta. Mikäli asiakkaalla on oikeus perustoimeentulotukeen, asiakkaan vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus voidaan myöntää täydentävänä toimeentulotukena.

3.16 Palveluasumisen ateriapalvelu-, pyykki- ja siivousmaksut

Asiakkaan on ensin selvitettävä oikeus perustoimeentulotukeen Kelasta. Toimeentulotukea määritettäessä huomioidaan tulona mahdollinen perustoimeentulotuen tuloylijäämä ja asiakkaan hoitotuki.

Täydentävän toimeentulotuen menoina huomioidaan ateriapalvelu-, pyykki- ja siivousmaksun kustannukset, siltä osin kuin hoitotuki tai vastaava etuus eivät niitä kata (toimeentulotukilaki 7c §, 8§). Ateriapalvelulaskusta vähennetään Kelan perustoimeentulotukilaskelmassa menona huomioitu ravintoosuus (49 % perusosasta), ylimenevä osuus huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona. Mikäli asiakkaalla ei ole hoitotukea, täydentävää toimeentulotukea ei myönnetä.

Kotihoidon palvelusetelillä asuvan tai itse maksavan asiakkaan ateriapalvelu-, pyykki- ja siivousmaksuja ei huomioida täydentävän toimeentulotuen menoina.

3.17 Palvelumaksu/peruspalvelumaksu

Mikäli palvelumaksuun/ palveluasumismaksuun haetaan täydentävää toimeentulotukea, hoitotuki huomioidaan tulona. Mikäli asiakas ei saa Kelan korotettua tai korkeinta hoitotukea, täydentävää toimeentulotukea ei myönnetä ja asiakasta ohjataan hakemaan hoitotuen tarkistamista.

Palvelumaksu/peruspalvelumaksu kattaa yleensä yhteiset tilat, turvajärjestelmät, lehdet ym. hoitokodin asukkaille yhteiset palvelut. Mikäli Kela ei ole huomioinut ko. maksua perustoimeentulotuessa, maksu huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona hoitotuella vähennettynä.

Asiakas voi asua palveluasunnossa 1) soten sijoittamana tai 2) soten myöntämällä palvelusetelillä tai 3) itse maksavana asiakkaana. Toimeentulotukihakemuksen liitteeksi pyydetään joko päätös palveluasumisesta tai päätös palvelusetelistä.

Kotihoidon palveluseteli ei oikeuta saamaan täydentävää toimeentulotukea palveluasumisen kustannuksiin. Jos palvelusetelillä asuva tai itse maksava asiakas hakee täydentävää toimeentulotukea taloudellisten vaikeuksien vuoksi, pyydetään asiakasta/edunvalvojaa olemaan yhteydessä vanhuspalvelujen asiakasohjaajiin puh. 08 6156 9728 palvelutarpeen arvioimiseksi. Palveluasuminen itsessään ei saa aiheuttaa toimeentulotuen tarvetta. (Asiakasmaksulaki 11 ja 12 §).

3.18 Ravintomenot

Ravintomenot ovat perustoimeentulotuen perusosalla katettavia menoja. Perustoimeentulotuesta vastaa Kela. Ravintomenoihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Laki toimeentulotuesta 7, 7a, 7b, 7c, 8, 14 § (26.6.2015/815)

3.19 Erityisruokavalioista johtuvat tavanomaista suuremmat ravintokulut

Asiakkaalle, jolla on erityisruokavalio, esim. keliakia, maitoallergia, IBS, ravintoaineiden puutostila, voidaan maksaa korvauksena tavanomaista suuremmista ravintokuluista 25 euroa/kk/ruokavalio täydentävää toimeentulotukea. Asiakkaan tulee esittää hakemuksen liitteeksi lääkärintodistus erityisruokavalion välttämättömyydestä. Asiakkaan on ensin selvitettävä oikeus perustoimeentulotukeen Kelasta.

3.20 Ehkäisy

Ehkäisy kuuluu perustoimeentulotuella korvattaviin menoihin eli siihen on ensisijaisesti haettava toimeentulotukea Kelasta. Ehkäisyyn (kierukka, implantti, kapseli) voidaan joissakin tilanteissa myöntää toimeentulotukea, vaikka perustoimeentulotuessa olisi tuloylijäämää. Tuloylijäämä voi olla enintään 150 euroa.

3.21 Terveystoimien menot ja lääkekulut

Terveystoimien menot sekä lääkekulut ovat perustoimeentulotuen perusmenoihin kuuluvia, niihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Perustoimeentulotuesta vastaa Kela. (Laki toimeentulotuesta 7 b, 8 ja 14 a § (26.6.2015/815))

3.22 Päihdekuntoutuksen asiakasmaksu

Mikäli asiakas tarvitsee taloudellista tukea päihdekuntoutuksen kustannuksiin, tulee ennen kuntoutuksen järjestämistä ja hoitoon lähtemistä olla yhteydessä oman kunnan riippuvuuksien hoitoon hoitosuunnitelman tekemiseksi ja maksusitoumuksen saamiseksi.

Päihdekuntoutukseen liittyviin maksuihin ei myönnetä täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Kelan perustoimeentulotuessa huomioidaan mahdollinen asiakasmaksuosuuden sairaanhoidon osuus ja matkakulut hoitopaikkaan ja takaisin. Asiakasta ohjataan hakemaan Kelan perustoimeentulotukea.

Päihdekuntoutuksen ajalta Kelan maksama kuntoutusraha on tarkoitettu näihin maksuihin. Kuntoutusraha turvaa asiakkaan toimeentulon kuntoutuksen aikana.

”Kansaneläkelaitos korvaa kuntoutuksesta ja kuntoutukseen liittyvistä matkoista aiheutuvat kustannukset tämän lain mukaisesti.” (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista 3 §).

3.23 Sosiaalihuollon virkistys- ja lomatoiminnan tukeminen

Pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle (yli 6 kk) voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tuetun loman omavastuuosuuteen asiakkaan kokonaistilanne huomioiden.

3.24 Toimeentulotuen myöntäminen kasvomaskeihin

COVID-19 epidemian myötä terveyden ja hyvinvoinnin laitos on suositellut kasvomaskeiden käyttöä tietyissä tilanteissa toisten ihmisten suojaamiseksi. Toimeentulotuen piiriin kuuluvien pienituloisten kohdalla maskikulut tulevat lähtökohtaisesti katetuksi toimeentulotuen kautta. Asiointimatkoista aiheutuva maskikustannus katsotaan toimeentulotuen perusosaan kuuluvaksi vähäiseksi terveydenhuoltomenoksi tai henkilökohtaisesta puhtaudesta johtuvaksi menoeräksi. Asiakas ostaa sen perusosallaan, eikä tarvetta myöntää ylimääräistä tukea muodostu.

Työssäkäyvän toimeentulotuen asiakkaan kohdalla maskikustannukset voidaan katsoa välttämättömiksi työssäkäyntikuluiksi, jotka huomioidaan asiakkaan menona toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa kohtuullisen suuruisina. Mikäli lääkäri on erikseen määrännyt erityisen suojaustason maskeja, kyse voi olla perusosaan sisältyvästä terveydenhuoltomenosta, jonka Kela voi huomioida sen muuna perusmenona lääkärin lausunnon perusteella.

Jos asiakkaalla tai perheellä on muita erityisiä syitä, joiden vuoksi tarve on suurempi ja yksilöllinen tilanne ja olosuhteet sitä edellyttävät, kustannukset voi kuulua myös kuntayhtymän myöntämän täydentävän toimeentulotuen piiriin. ([STM Kuntainfo 4.9.2020](#)) Kainuun alueella kunnat jakavat maksutta kasvomaskeja pienituloisille kuntalaisille.

3.25 Vangin täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuen käsittely

Jos vangilla on asunto Kainuun sote alueella, sote käsittelee täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuenhakemuksen. Mikäli vangilla ei ole asuntoa, vankilan sijaintikunta käsittelee täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksen. Kela vastaa vangin perustoimeentulotuesta.

4. Ehkäisevä toimeentulotuki

Toimeentulotuesta annetun lain mukaan kunta voi myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. (Toimeentulotukilaki 1 § 2 mom. ja 13 §.)

Tuen myöntämisellä pyritään saamaan muutos asiakkaan tai perheen tilanteeseen. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen perustuu asiakkaan ja sosiaalihuollon omatyöntekijän yhdessä tekemään suunnitelmaan. Ehkäisevä toimeentulotuen myöntäminen edellyttää aina yksilökohtaista harkintaa. Se on tarkoitettu tuensaajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisen tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi ja muihin tuensaajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. Ehkäisevä toimeentulotuki on sosiaalityön työväline ja osa suunnitelmallista sosiaalityötä. Ehkäisevästä toimeentulotuesta päättää sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja.

Peruslähtökohtana on, että ennen ehkäisevän toimeentulotuen myöntämistä asiakkaan oikeus perustoimeentulotukeen on selvitetty. Poikkeuksena ovat akuutit kriisit. Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta.

Ehkäisevää toimeentulotukea ei myönnetä esimerkiksi sakkoihin, ulosottovelkoihin ja lainojen lyhentämiseen. Sitä ei ole tarkoitettu toistuvasti myönnettäväksi. Ehkäisevä toimeentulotuki voidaan myös periä takaisin.